

»GLASNIK REPUBLIČKOG ZAVODA ZA ZAŠTITU PRIRODE
I PRIRODNJAČKOG MUZEJA U TITOGRADU«,
Nr. 4, 1971. (1972)

**MAYER E.: Notulae ad floram Jugoslaviae. V. Conspectus generis
Odontites Ludw.**

U ovom prilogu autor daje za čitavu Jugoslaviju cjelokupan pregled vrsta genusa *Odontites* Ludw. i njihovih infraspecifičkih taksona.

Suprotno od genusa *Melampyrum* L. (Mayer 1968: 239-254) i *Rhinanthus* L. (Mayer 1972:...) dat je kod vrste *O. verna* (Bell.) Dumort. pseudosezonsko-polimorfnim ekotipovima rang podvrste, pošto su morfološki, kao i citološki i ekološki dobro okarakterisane.

Pored toga, posebna pažnja posvećena je taksonomskoj i nomenklatoričnoj problematici obrađenih taksona.

LAKUŠIĆ R.: Još jedna nova vrsta roda *Wulfenia* Jacq. na planinama Prokletija — Noch eine neue Art der Gattung *Wulfenia* JACQ. auf dem Prokletijagebirges

Novija proučavanja prokletijskih i koruških vrsta roda *Wulfenia* Jacq. omogućila su utvrđivanje njihovih sličnosti i razlika. Njihovi areali su udaljeni oko 1 200 km jedan od drugog a njihova horizontalna izolacija najvjerovatnije je nastupila krajem tercijera.

Komparacija najznačajnijih ekoloških, morfoloških i karioloških karakteristika najbolje pokazuje odnos prokletijske vrste *Wulfenia blečićii* Lakušić sp. nova sa ostalim vrstama roda *Wulfenia* Jacq., stepen i osnove njihove divergencije.

Areal vrste *Wulfenia blečićii* obuhvata oko 400 km², u pojasu između 1 600 i 2 400 m. s. m. Živi na krečnjacima (*W. blečićii* subsp. *blečićii*), kao i na silikatima (*W. blečićii* subsp. *rohlena* Lakušić).

BLEČIĆ V. & KRASNIČI F.: Zajednica endemičnog šibljaka forzicije i krstušca (*Polygalo-Forsythietum europaeae* Blečić i Kra-

snlíci) u jugozapadnoj Srbiji — Gesellschaft des endemischen Šibljak-s (Polygalo-Forsythietum europaeae BLEČ. und KRASN.) in südwestlichem Serbien

U ovom prilogu navedena su nova nalazišta *Forsythia europaea* Deg. et Bald., koja do danas nijesu bila zabilježena u literaturi za područje Srbije (SAP Kosovo). Piscí ove rasprave vršili su u više navrata floristička istraživanja i fitocenološka snimanja u ovom endemičnom šibljaku. Na osnovu florističkih sastava, kao i niza drugih ekoloških faktora, biljnogeografskog položaja, klimatskih prilika i pedoloških uslova ovog dijela Srbije, izdvojena je i opisana ova endemična zajednica.

ADAM P., BIRKS H. J. B. & WALTERS S. M.: A contribution to the study of the flora and vegetation in Budva, Montenegro — Prilog poznavanju flore i vegetacije budvanskog područja — Crna Gora

Ovaj priog prikazuje biljne skupine okoline Budve koje je opisala jedna grupa studenata Kembridžkog univerziteta (Engleska) juna 1971. U njemu će se takođe naći taksonomske i florističke bilješke o 56 vrsta vaskularnih biljaka nađenih u blizini Budve aprila i juna 1971, od kojih 9 nije pomenuto u Rohleninoj knjizi »Conspectus Florae Montenegrinae«, od kojih su 3 nove za floru Crne Gore: *Phagnalon rupestre*, *Leontodon incanus* i *Stipa tortilis*. U zaključku dato je nekoliko predloga kako da se vrši botanička konservacija u okolini Budve, uz naročitu napomenu da se stvaranje prirodnih zabrana iz zaštićenih oblasti može smatrati kao dopuna planiranju turističkog razvoja, a ne kao nešto što bi bilo u sukobu s njim.

PULEVIĆ V.: Hyacinthella dalmatica (Baker) Hayek u flori Crne Gore — Hyacinthella Dalmatica (BAKER) HAYEK in der Flora von Montenegro

Hyacinthella dalmatica (Baker) Hayek uvodi se u literaturu kao nova biljka za floru Crne Gore, otkrivena je na sljedećim lokalitetima:

1. U dolini rijeke Cijevne, kod Titograda (leg. V. Pulević 1969);
2. Stijensko i Crnačko brdo, u Piperima (leg. V. Pulević 1971);
3. Brdo Trebjesa, kod Nikšića (leg. N. Ocvirk 1936, LJU!).

Do sada se smatralo da *Hyacinthella dalmatica* (Baker) Hayek u Jugoslaviji raste u Hrvatskoj (Dalmacija), Bosni i Hercegovini.

MEDJEDOVIĆ S.: Nova nalazišta vrste Letharia vulpina (L.) Vain — New localities of the species Letharia vulpina (L.) Vain in Yugoslavia

Rad sadrži rezultate proučavanja rasprostranjenja i ekologije vrste *Letharia vulpina* (L.) Vain u Jugoslaviji.

Ova vrsta je veoma rijetka u Jugoslaviji i nađena je za sada jedino na području planina Prokletija. Javlja se kao epifit i isključivo na stablima endemične i reliktno balkanske vrste *Pinus peuce* Grsb., te i nju možemo smatrati tercijernim reliktom u flori Jugoslavije.

U radu je razmatrana istorija ove vrste od tercijera do danas i izneseno mišljenje da je tokom tercijera živjela na vrstama iz roda *Cedrus* L., a tek krajem tercijera prešla na vrste podroda *Haploxyton*, roda *Pinus*, odnosno na vrstu *Pinus peuce* Grsb. u Jugoslaviji.

KARAMAN G.: XXXVI contribution to the knowledge of Amphipoda. On some Echinogammarus and Chaetogammarus species from France and Italy. Echinogammarus stammeri (S. Karaman 1931) and E. tabu n. sp. — XXXVI prilog poznavanju Amphipoda. O nekim Echinogammarus i Chaetogammarus vrstama iz Francuske i Italije. Echinogammarus stammeri (S. Karaman) 1931 i E. tabu, n. sp.

U ovom radu je opisana jedna nova vrsta roda *Echinogammarus* iz Francuske, E. tabu, n. sp. (iz Gapeau, južna Francuska). Izvršen je detaljan opis vrste *Echinogammarus stammeri* (S. Karaman) 1931. na osnovu paratipova ove vrste iz Monfalcone u sjeveroistočnoj Italiji. Navedeni su mnogi novi lokaliteti nekih vrsta rodova *Echinogammarus* i *Chaetogammarus* iz sjeverne Italije.

BOEV P. & IVANOVIĆ B.: Proučavanje digitalnog indeksa kod Crnogoraca — Das Studium des digitalischen Index bei den Montenegrinern

Digitalni indeks proučen je kod 559 odraslih crnogoraca (370 muškaraca i 189 žena).

Simetrični tip A češći je u muškarca (60,54%) nego u žena (54,50%). Tip I češći je u žena (17,40%) a u muškaraca iznosi 11,08% dok tip jednako (\approx) nije registrovan.

Lijeva asimetrija javlja se češće u žena, a najčešći je tip AI. Desna asimetrija rjeđa je u odnosu na lijevu i češća u muškaraca. Dominantni odnos simetričnih i asimetričnih tipova Crnogoraca donekle se razlikuje od stanja drugih jugoslovenskih i balkanskih naroda.

DRAGOVIĆ D.: Geološke karakteristike ležišta bijelog boksita Paclarica (Crna Gora) — Les caractéristiques géologiques des gisements de bauxite blanche Paclarica (Monténégro)

U području Stare Crne Gore (Katunska Nahija) u sedimentima serijama mezozoika javljaju se ležišta bijelih i crvenih boksita. Bi-

jeli boksiti, kao sirovina za proizvodnju vatrostalnog i visokovatrostalnog materijala čine ovo područje veoma perspektivnim za istraživanje i obezbjeđenje sirovinske baze. Ležišta bijelih boksita su veoma rijetka u svijetu. Od zemalja Evrope javljaju se u Jugoslaviji (Crna Gora) i Francuskoj.

Cilj rada je da prikaže osnovne geološke karakteristike ležišta koje u sebi nosi veoma kvalitetnu sirovinu za proizvodnju visokovatrostalnog materijala.

BEŠIĆ Z.: Karsni kanjoni na teritoriji Crne Gore i njihove prirodne ljepote — Les canons karstiques se trouvant sur le territoire du Monténégro et leur beauté

Prikazane su geomorfološke karakteristike i prirodne ljepote kanjona sljedećih rijeka u Crnoj Gori: Tare, Pive, Morače, Sušice, Drage, Komarnice, Male Rijeke i Cijevne.

MIHAILOVIĆ R.: Značajnija karsna vrela u kanjonima Tare i Pive — More important karst sources in canyons of the Tara and Piva rivers

Dati su registar i opis značajnijih karsnih vrela u kanjonima Tare i Pive u Crnoj Gori i utvrđene podzemne veze putem bojenja između ponora i vrela u Tari i Pivi.

LJEŠEVIĆ M. & STANKOVIĆ M. S.: Vrelo Pive — Piva's source

Vrelo Pive pripada grupi voklinskih kraških izvora. Nalazi se ispod strmog odsjeka dolomita i krečnjaka. Ima izgled jezera dugačkog 300 i širokog 108 m. Od vode ovog vrela postaje Sinjac, izvorišni krak Pive (sliv Drine). Kolebanje izdašnosti vrela je veliko. $Q_{\text{maximum}} = 86 \text{ m}^3/\text{sek}$. $Q_{\text{minimum}} = 0,7 \text{ m}^3/\text{sek}$. $Q_{\text{prosječno}} = 22,6 \text{ m}^3/\text{sek}$. Vrelo Pive je jedno od najvećih u Jugoslaviji. Izgradnjom brane na rijeci Pivi i stvaranjem vještačkog jezera za hidroelektranu »Mratinje« vrelo Pive će biti potopljeno.

LJEŠEVIĆ M.: Pećine u kanjonu Pive — Les cavernes dans le canon de Piva

Kanjon Pive po svojim morfološkim odlikama predstavlja jedan od najizrazitijih u našoj zemlji. Razvijen je u moćnoj seriji trijaskih krečnjaka.

Vode koje propadaju na karstifikovanoj, Pivskoj površi pojavljuju se na dnu kanjonskih strana. Zahvaljujući intenzivnoj tektonici i vodama koje su izvirale, razvilo se nekoliko, uglavnom kratkih pećina. Po klimatološkim osobinama, sve pripadaju tipu toplih pećina

a genetski vrelskim pećinama. U radu su obrađene sljedeće pećine: Careva Vrata, Odmut, Oteša, Toplica, Košarska pećina, Tmušnica i Tisa.

LAKUŠIĆ R.: Specifičnosti flore i vegetacije crnogorskih kanjona — Die Besonderheiten der Flora und die Vegetation des Montenegroinischen kanons

Kanjoni nijesu samo geomorfološki fenomeni već veoma specifične geobiocenoze, u kojima su na poseban način integrisani fizički, hemijski i biološki sistemi, kroz dugu evoluciju biosa od uzdizanja Dinarida do danas. Biocenoze kanjona, izgrađene od tercijskih, glacialnih i postglacialnih endemičnih genetičkih sistema, najdragocjeniji su živi dokumenti o evoluciji biosa, te im treba posvetiti posebnu pažnju u organizaciji zaštite prirode.

ŽUNJIĆ K.: Problem zaštite rijeka u Crnoj Gori — Problem of rivers protection in Montenegro

Na osnovu hidrobioloških ispitivanja autor je utvrdio da su pod uticajem industrijskih i komunalnih otpadnih voda u Crnoj Gori zagađene rijeke: Lim, Čehotina, Zeta i Morača. Ukoliko se efikasno ne budu prečišćavale otpadne vode aluminijske industrije u Titogradu, donji tok Morače biće potpuno uništen. Otpadne vode rudnika cinka i olova u Mojkovcu, koji još nije pušten u rad, uništiće rijeku Taru ukoliko se na vrijeme ne poduzmu efikasne mjere. Zakonski propisi o zaštiti voda u Crnoj Gori do sada nijesu poštovani, nego su se otpadne vode bez ikakvog mehaničkog, hemijskog i biološkog prečišćavanja ispuštale direktno u recipijente.

RADOVIĆ M.: Turistička valorizacija kanjona Crne Gore — Touristic valorization of the canyons of Montenegro

Malo koje područje u Evropi posjeduje raznovrsniju i atraktivniju prirodu od Crne Gore. U njenom prirodnom mozaiku posebno mjesto imaju tipski izraženi kanjoni Tare, Pive i Morače.

Na osnovu autorovih proučavanja došlo se do zaključka da ne bi bilo opravdano prihvatiti projekt izgradnje hidrocentrala u kanjonima Tare i Morače. Autor se zalaže da se ekonomska valorizacija pomenutih riječnih dolina dugoročno usmjeri na intenzivniji razvoj savremenih oblika turizma i time sačuvaju njihove prirodne ljepote.

Vukić Pulević

Povodom 70. godišnjice života i 40. godišnjice znanstvenog rada prof. dra ing. M. Gračanina, Agroiinstitut u Zagrebu, kao znanstvena ustanova, izdaje jubilarnu »Spomenicu« sa 32 znanstvena rada iz područja pedologije, ekologije i biljne fiziologije. Autori su gotovo iz cijele Europe sa reprezentativnim prisustvom iz naše zemlje. Navodimo ukratko bibliografiju »Spomenice« (dajući imena autora i mjesto njihova rada): 1. Delač I. (Zagreb): Život i djelo prof. dra ing. Mihovila Gračanina (1-16); 2. Kovačević P. (Zagreb): Istraživanja prof. dra Mihovila Gračanina na području geneze, klasifikacije i sistematike tala (17-34); Schachtschabel P. (Hannover): Methodenvergleich zur pH Bestimmung (Poređenje metoda određivanja pH) (35-39); 4. Mückenhausen E. (Bonn): Das Problem der Tonverlagerung in verschiedenen Bodentypen (Problem premiještavanja glinenih čestica u različitim tipovima tala) (41-51); 5. Kaila A. (Helsinki): Über den Anteil organischer Substanz an der Austausch-Kapazität von Mineralböden in Finnland (53-56); 6. Manuševa L. (Sarajevo): O nekim svojstvima humusa u tipovima tala obrazovanim na peridotitu centralne Bosne (57-65); 7. Juras I. (Rabat): Prilog poznavanju sposobnosti jedne toposekvence tala iz okolice Mohamedija da cijepa vodikov supervodnik (67-74); 8. Resulović H. — Vlahinić M. (Sarajevo): Teška tla — njihova važnija fizička svojstva i podjela (75-88); 9. Kovačević J. (Zagreb): Uređenje hidromorfni tala za suvremenu biljnu proizvodnju u Vukovini — Velika Gorica (89-95); 10. Micev N. — Bubalov M. (Skopje): Vlijanieto na nekoj herbicidni vrz počvenata i rizosfernata mikroflora kaj pčenkata — Zea Mays (97-101); 11. Kaš V., Novakova J., Filip Z., Šiška R. (Praha): K mehanizmu pusobeni jilovych minerala na biotickou složku pudy (O mehanizmu djelovanja glinenih minerala na bioticku komponentu tla) (103-112); 12. Stritar A. (Ljubljana): Vloga časa v procesu tlotvorbe (113-121); 13. Jakšić V., Vuletić N., Vrlec Z. (Sarajevo): Prilog poznavanju smeđih tala na serpentinama Bosne (123-127); 14. Vuletić N., Šaćiragić B. (Sarajevo): Sadržaj ukupnog i lako topivog nikla u livnicama Bosne (129-133); 15. Delač J. (Zagreb): Naše crvenice u svjetlu novijih istraživanja (135-138); 16. Pelišek J. (Brno): The Vertical Soil Zonation in the Territory of Yugoslavia (Vertikalna

zonacija tla na teritoriji Jugoslavije) (139-143); 17. Zonn S. V. (Moskva): Main Concepts of Pseudopodzolization and Pseudogleying in the SSR (Glavni pogledi na pseudopodzolizaciju i pseudogleizaciju u SSSR) (145-150); 18. Kosič V. (Praha): Principy komplexního prozkumu zemědělských půd v Československu (Principi kompleksnog istraživanja poljoprivrednih tala u Čehoslovačkoj) (151-154); 19. Prusinkiewicz Z. (Torun): Vorschlag einer ökologischer Gliederung der wichtigsten Waldböden des mitteleuropäischen Flachlandes (Prilog za ekološka raščlanjivanja najvažnijih šumskih tala Srednje evropske ravni) (155-159); 20. Scheffer F. (Göttingen): Bodendynamische Betrachtungen zum Nährstoffhaushalt insbesondere zur Kaliumwirkung (Biodinamsko razmatranje o stanju hraniva na nose odjelovanju kalija) (161-168); 21. Duchon F. (Praha): Příspěvky čs. zemědělského výzkumu k ochrání biosféry-předné půdního fondu (Prilog čs. poljoprivrednih istraživanja zaštiti prirode) (169-173); 22. Welte E. (Göttingen): die Nährstoffdynamik im System Boden-Pflanze bei intensiver Landnutzung und hohem Ertragsniveau (Dinamika hraniva u sistemu tla-biljka uz intenzivno korišćenje tla i visok nivo priroda) (175-181); 23. Boguslawski E. (Giessen): Zur Erforschung der Bodenfruchtbarkeit (O istraživanju plodnosti tla) (183-111); 24. Rotini O. T., Sequi P., Petruzzelli G. (Pisa): L'assorbimento delle varie forme azotate nei vegetali (Sorbcija različitih oblika dušika) (193-200); 25. Buković P. (Zagreb): Fiziološko-ekološki radovi prof. dra M. Gračanina (201-216); 26. Perić — Modrić A.: (Zagreb): Prilog poznavanju mikroflora nekih hidromorfni tala (217-224); 27. Lieberoth J. (Berlin): Die Klassifizierung der Substrate als Grundlage für eine bessere agronomische Beurteilung der Byden in der DDR (Klasifikacija substrata kao osnova za bolju oğronomsku ocjenu tala u DDR) (225-229); 28. Kurtović J. (Mostar): Tresetište »Hutovo Blato« kao objekt naučnih istraživanja (231-237); 29. Šunjić K. (Zagreb): Utjecaj tla na kvalitetu duhana (239-246); 30. Šmalcelj J. (Zagreb): Tlo-biljka životinja-čovjek (247-256); 31. Ilijanić Lj.: (Zagreb): Istraživanje utjecaja sniženja podzemne vode u asocijaciji Deschampsietum caespitosae H-ić u okolici Sesveta (257-267) i 32. Božić J. — Kadıć M.: (Zagreb): Dinamika proizvodnje suhe tvari i potrošnja hraniva NPK ozime pšenice na tlima Agrokombinata — Zagreb (269-275).

Dr Josip Kovačević